

Posudek na bakalářskou práci Karoliny Kašeové, „Samuel Hugo Bergmann a jeho činnost v kulturně-sionistickém spolku Brit Šalom“ na Ústavu Blízkého východu a Afriky

Práce Karoliny Kašeové velice zdařile analyzuje učení Hugo Bergmanna týkající se budoucnosti židovského národa v Palestině. Práce začíná představením osoby Hugo Bergmanna, rozebírá činnost pražského sionistického spolku Bar Kochba, ve kterém Bergmann hrál důležitou roli a v posledku se věnuje hlavně organizaci Brit Šalom, jehož byl Bergmann v roce 1925 v Jeruzalémě spoluzakladatelem. Zdařilým doplněním práce je překlad jednoho z Bergmannových článků z hebrejštiny.

Ráda bych již rovnou předeslala, že práci navrhuji ohodnotit na výborně a nepovažuji za nutné opakovat teze práce, které lze najít v jejím závěru.

Naopak bych ráda upozornila na některé interpretační nejasnosti, nebo možná doplnění.

V představení osoby Hugo Bergmanna a jeho poválečném rozhodnutí odejít do Palestiny chybí podle mne zásadní mezník v jeho kariéře – docentura z filozofie byla podmíněna křtem, což Hugo Bergmann odmítl. V této i dalších částech mám také pochybnosti o tom, jak je Bergmann líčen jako „asimilovaný“. Autorka sama píše, že Bergmann měl i židovské vzdělání, uměl dobře hebrejsky, židovské náboženství pro něho hodně znamenalo, v čem tedy jeho „asimilovanost“ spočívala? Že měl německé školy, kterým se ani nemohl vyhnout? Samozřejmě je zde rozdíl oproti dejme tomu chasidům v Haliči, ale je to opravdu asimilace? Byla bych v tom opatrná.

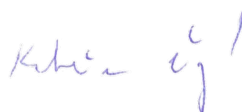
Je milým ozvláštňením, že autorka čas od času cituje z románů Amose Oze, které se přímo či nepřímo týkají Bergmanna či Brit Šalom. I zde ale považuji za málo kritické používání obecných vyjádření. Např. když rodiče hlavního hrdiny v jednom románě odsoudí Brit Šalom, shrne to autorka jako dobré vystižení toho, „jak společnost vnímala Brit Šalom“. To je velká generalizace, které navíc odporuje další věta, ze které vyplývá, že hlavní hrdina se oproti jeho rodičům přidal k Šalom achšaw, velice blízkému hnutí k Brit Šalom.

Za nepřesné považuji autorčino pojetí pražského sionismu. Píše, že Masaryk se s nimi stýkal do války a pak v Palestině. Zdaleka ne všichni pražští – ani když bychom to omezili na německy mluvící – sionisté udělali aliju a navíc i Bergmann byl před rokem 1927 několikrát v Praze. Formulace, že TGM měl vliv nejen na pražské sionisty, ale i na Maxe Broda, je úsměvná. Max Brod byl také členem Bar Kochby a byl pro TGM hlavním poradcem v otázkách židovského obyvatelstva po roce 1918.

Je velice přínosné, že autorka přečetla články Bergmanna v časopise Še ifotejnu a že čtenářům přináší jeden článek v překladu. V referencích k jiným periodikům mi chybí Buberův Der Jude, kde lidé okolo Bar Kochby a Brit Šalom publikovali desítky textů. Z velké části se obsah jejich článků kryje s periodikem hebrejským.

Hodně mne překvapilo autorčino tvrzení, že Brit Šalom nebyl nacionalistický spolek (33-34), protože Gellner nacionalismus spojuje s nárokem jednoho národa na jedno území a také protože Brit Šalom neusiloval o založení židovského státu. Přijde mi, že jde o zjednodušení Gellnerova učení, které navíc není úplně nejnovější literaturou k teorii nacionalismu. Přijde mi absurdní odpojit Brit Šalom od nacionalistického učení. Členové Brit Šalom a Bergmann nikdy nepopírali, že jsou pro obrodu židovského národa, že věří v židovský národ jako významnou samostatnou entitu. Absurdnost a nešťastná pozice Brit Šalom spočívala podle mne právě v tom, že sice na jedné straně kritizovali nejen revizionistický sionismus, ale i sionismus Ben Guriona jako hnutí silové (39). V jejich kritice Ben Gurionovy snahy založit armádu lze zahlédnout kritiku kolonialismu. Na druhou stranu i oni jsou v zajetí nacionalistického a kolonialistického myšlení, když – jak autorka sama uvádí – Bergmann považuje právě a jen Židy za „nositele kultury“ (44). Pregnantní a vtipnou analýzu učení kulturního sionismu, včetně Bergmanna, nabízí Manfred Voigts, „Wir sollen alle kleine Fichtes werden!“. Johann Gottlieb Fichte als Prophet der Kultur-Zionisten. (Berlin, Wien: Philo. 2003), který naprosto přesvědčivě ukazuje vliv učení Fichteho na Bubera, Bergmanna a Achada Ha'ama, i jejich časté přímé citace z jeho děl. Jasně ukazuje, že texty především těchto tří intelektuálů jsou plné romantického nacionalismu včetně Fichteho problematického učení o duchovním propojení národního společenství napříč generacemi.

Tyto výtky zde uvádím pro případ, že by se autorka chtěla tématem dále zabývat. Pro bakalářskou práci ale považuji předložený text i takto dostačující pro získání nejlepší známky.

Kateřina Čapková, PhD

30. srpna 2017